

לעילוי נשמת

מרת אלישבע ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

המשכיר דוד נחושת לחבירו, רשאי לשקול אותו כשלוקחו וכשמחזירו, ולגבות ממנו מה שנפחת ממשקלו, [ואין זה כמחייבו להחזיר את שוויו של הכלי, שנחשב כמלווה את הכלי, ואסור ליטול על כך שכר], כי אינו נוטל ממנו אלא את חסרון הנחושת, אבל מלבד חסרון הנחושת, הכלי נפחת במה שעומד על האש, שהרי נחושת שרופה שווה פחות, ואת הפחת הזו אינו גובה ממנו, ומחמת הפחת הזו הדבר נחשב כשכירות ולא כהלוואה.

מעות של יתומים מותר להלוותם

קרוב לשכר ורחוק להפסד

כבר התבאר, שהנותן מעות לשלוחו בעיסקא, חולק עמו ברווח ובהפסד, כי מחצה נחשב כשל בעלים, [והרווח וההפסד בו שלהם], ומחצה נחשב כשל המקבל בהלוואה, [והרווח וההפסד בו שלו], אבל הבעלים אינו נוטל שכר על החלק השייך למקבל, כי אם יטול עליו שכר, הרי זה נוטל ריבית על ההלוואה. ומכל מקום אם יעבור ויטול שכר על חלקו של המקבל, אין זה ריבית קצוצה, שהרי אין השכר קצוב, ואין ודאות שיבוא, ואין זה אלא אבק ריבית שאסור מדרבנן. ולכן לעניין ממון יתומים הקלו, והתירו להם ליטול שכר מחלק ההלוואה, ולכן מותר לתת את מעות היתומים בעיסקא לשליח, ולהחשיב את כל המעות כשל המקבל בהלוואה, [ואם יפסיד ישלם הכל], ואם יהיה רווח יחלקו עמו ברווח.

וכדי שלא יהיה חשש שיפסידו היתומים את מעותיהם, אם יפסיד המקבל את העיסקא, ולא יהא לו לשלם להם, לכן בי"ד נותנים את המעות בעיסקא לאדם אמיד, שיוכל לשלם להם מממונו אם יפסיד. ואם לא מצאו אדם אמיד, יתנו לכל הפחות לאדם שאין ערעור על נכסיו, וידוע כנאמן, ושומע לדיני התורה, וחושש מלקבל נידוי חכמים.

אין מקבלים צאן ברזל מישראל מפני שהוא

ריבית אבל מקבלים צאן ברזל מן הגויים

רש"י מפרש שהמקבל צאן ברזל הוא זה, שמקבל את העסק כולו להיות שלו כהלוואה, כלומר שמתחייב להחזיר את כל שוויו אפילו יפסד, ואף על פי כן חולק עם הבעלים בשכר, [והבעלים קרוב לשכר ורחוק להפסד], ואם כן **אסור לישראל מדין אבק ריבית**.

ורבינו תם מפרש, שהמקבל צאן ברזל הוא זה שמקבל את העסק כולו להיות שלו כהלוואה, [ואם יפסד ההפסד שלו בלבד כנ"ל], וגם מתחייב לשלם דבר קצוב בכל שנה, כאילו הרוויח כן, אפילו לא ירוויח בפועל, ואם כן **אסור לישראל כריבית קצוצה**.

צאן ברזל של נוכרי אצל ישראל פטור מבכורה

אף על פי שהמקבל צאן ברזל הרי הוא כצאנו שלו [בהלוואה], מכל מקום **ישראל המקבל צאן ברזל מהנוכרי**, [על מנת שיחלקו בשבח ובוולדות], כל הולדות פטורות מהבכורה כבהמות הנוכרי, ואפילו הולדות הבאות לחלקו של הישראלי, כי אם לא יהיה לישראל לשלם, כשיתבע הגוי את ממונו, הוא יטול ממנו את הולדות, וכל בהמה שבאה מכח הנוכרי, ויש לו זכות לתפוס אותה אם לא ישלמו לו מעות, פטורה מבכורה.

מרבה הונו בנשך ותרבית, [עונשו ש] **לחונן דלים יקבצנו**, כלומר שבור מלכא מלך פרס, הנקרא חונן דלים, [על שם שהוא חונן את הנוכרים שהם דלים ממצוות, הוא] יטול ממנו את הממון הזה, שבא לידו באיסור.

ריבית בהלוואה של ישראל לגוי או גוי לישראל

הכל מודים שלא אסרה תורה ריבית אלא בהלוואה שהמלווה והלווה ישראלים, אבל לווים מהנוכרי בריבית, ומלווים לנוכרי בריבית. וכל זה מדין התורה, אבל יש אומרים שחכמים אסרו להלוות לנוכרי בריבית.

ללשון ראשון, דעת רב הונא שאסרו חכמים להלוות לנוכרי בריבית, כי אם היה מותר, היו הכל מלווים להם, [מאחר שהלוואה בריבית היא עסק משתלם], ועל ידי כך היו רגילים להיות עם הנוכרים, והיו למדים ממעשיהם. **ומכל מקום לדעת רב חייא בריה דרב הונא לא גזרו אלא על המלווה להם בריבית כדי להתעשר**, אבל המלווה להם בריבית **שיהיה לו מה לחיות**, מותר. ולדעת רבינא **לא גזרו אלא על סתם בני אדם**, אבל **תלמידי חכמים מותרים להלוות לנוכרים בריבית**, כי אין חשש שילמדו ממעשיהם. [וכתבו התוס', שיתכן ששלמה המלך הוא זה שגזר, שלא להלוות לנוכרים בריבית].

וללשון השני מודה רב הונא שאין שום איסור להלוות לנוכרים בריבית, אלא שיש להקדים להלוות לישראל בלא ריבית, מלהלוות לגוי, אף על פי שבהלוואת הגוי יש לו רווח של ריבית.

וכתב רבינו תם, שהלכה כלשון השני, ואין שום איסור להלוות לגויים בריבית.

והתוס' כתבו, שאף ללשון הראשון יש להתיר, לפי שיש עלינו מס מלך ושרים, **והכל נחשב כדי חיינו**.

ועוד טעם להתיר אף ללשון הראשון, משום שאנו שרויים בין האומות, ואי אפשר להשתכר בשום דבר, אם לא נישא ונתן עמהם, ואם כן למה נאסור להלוות להם בריבית, הלא הדבר לא יועיל שלא נישא ונתן עמהם.

לאסור דבר שהתירה תורה בפירוש

מבואר בתוס', שדבר המפורש בתורה להיתר, אין לחכמים לאוסרו, אפילו אם יש להם טעם טוב לגזור עליו.

וי"ג שדבר שהתורה צווחה עליו, אין לחכמים לאוסרו, אפילו אם יש להם טעם טוב לעשות כן.

ריבית בהלוואה של נוכרי לנוכרי

י"מ שבני נח מוזהרים שלא להלוות זה לזה בריבית, ומוזהרים שלא להונות זה את זה, כשם שמוזהרים שלא לגזול זה מזה, [ואין ריבית מותרת אלא בהלוואה מישראל לנוכרי או מנוכרי לישראל].

וי"מ שבני נח אינם מוזהרים על הריבית, ומותרים להלוות זה לזה בריבית.

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד כסיכום קצר של הדף

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)

להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)